

Oponentský posudek na dizertační práci

Autor: Mgr. Markéta Bačáková

Téma: Inkluzivní praxe ve vzdělávání dětí uprchlíků

Oponentka: doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.
Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

Aktuálnost zvoleného tématu

Problematicke vzdělávání dětí-uprchlíků nebyla a dosud není věnována dostatečná pozornost. Myšlenka volného trhu a s tím spojené právo člověka na svobodný pohyb a pobyt se stává dnes pro vyspělé země problémem. To, co je součástí základních lidských práv k vlastnímu obyvatelstvu není uplatňováno pro skupiny migrantů. Jejich integrace do společnosti je složitá, místo ní se objevuje jev, který můžeme nazvat postupným vyčleňováním z majoritní společnosti. V zemích Evropské unie jde především o adaptaci a toleranci k jejich odlišnostem a též postupnou integraci, což znamená respekt k rozdílnostem v kultuře, jazyku, v náboženství. Odlišnost a různorodost je třeba vnímat jako vzájemné obohacení kultur.

Stanovení cíle práce, metodologický přístup ke zvolenému tématu

Autorka se zaměřila na vzdělávání dětí-uprchlíků z konkrétních zemí. Zpracovala několik případových studií a uvedla aktuální situaci na vybraných školách.

Dizertační práce je rozpracována do dvou obsahových částí. V teoretické části jsou to základní teoretická východiska. Autorka vymezuje mezinárodní azylové právo a dokumenty jimiž se Česká republika v azylové politice řídí rovněž i v kontextu politiky Evropské unie.

Ve 2. kapitole vychází z historického hlediska, zejména zdůrazňuje pojetí Levinase tj. přijetí odpovědnosti za Druhého i za to, co nemohu ovlivnit (viz s. 11).

V následujících kapitolách autorka klade důraz na inkluzivní vzdělávání, vychází ze současného stavu v České republice. Upozorňuje na rizikové a protektivní faktory (s. 54) při vzdělávání dětí-uprchlíků. Klade důraz na přípravu pedagogů, jejich schopnost pracovat s dětmi z různých zemí, často po prožitých traumatech, s jazykovou bariérou – viz s. 60 „Úcta k rozdílným mateřským jazykům“. Vychází ze zkušenosti s dětmi-uprchlíky v Austrálii a v Norsku. Na s. 67 poukazuje mimo jiné na rozdílnost v přístupech na základě kompetencí jednotlivých samosprávných celků.

Na základě vlastní zkušenosti prezentuje konkrétní situaci ve výuce českého jazyka v rámci integračního programu MŠMT a MV ČR.

Připomínka: seznam literatury obsahuje celkem 576 titulů, dokumentů a mezinárodní úmluvy (s. 143-187). Pro tento typ práce by bylo vhodnější vybrat nejpodstatnější literaturu.

II. část práce obsahuje přehledně zpracovanou metodologii empirického šetření (s. 75-86), která adekvátně koresponduje s vytyčenými cíli. Metodologie je dána tak, že zachycuje vývoj problému. Rozborem dvou skupin přesídlených barmských uprchlíků z Malajsie a Thajska do České republiky autorka usiluje o postřehnutí závažnosti vývoje problému. Zvolila obtížnější situaci, a to rozhovory přímo s uprchlíky. Jejich výpovědi tak mají větší obsahovou hodnotu než přenesené názory pedagogů. Autorka vycházela z průběžné analýzy dokumentů, dále z metody přímého pozorování na školách a ze semi-strukturovaných rozhovorů s respondenty (viz s. 81).

V kapitole 8 autorka upozorňuje na nedostatečnou připravenost pedagogů na edukaci dětí-uprchlíků, což se týká pregraduální, ale i postgraduální přípravy. Problémem je rovněž nedostatek financí na školách a nedostatečná jazyková podpora dětí-uprchlíků. Bylo sledováno 14 škol, z toho pouze dvě poskytly dětem rozšířenou výuku českého jazyka. Markéta Bačáková rovněž hodnotila spolupráci s rodinou. Některé aktivity, které by měly být samozřejmostí, byly realizovány jen na základě dobré vůle jednotlivců nebo na základě projektů, které často mají krátké trvání.

Toto je obdobná situace jako v oblasti vzdělávání romských dětí, tj. minimální využívání asistentů pedagoga, často není řešena jazyková bariéra a další situace.

Mgr. Markéta Bačáková upozornila na konkrétní situace ve vzdělávání dětí-uprchlíků, uvedla však i pozitivní přístupy, zdůraznila potřebu naslouchat cizincům žijícím z různých důvodů na území České republiky a na nutnost dodržovat základní úmluvy a dokumenty, které se vztahují k lidským právům.

Dizertační práci Mgr. Markéty Bačákové považuji za přínosnou a doporučuji k obhajobě.

2.11.2011

Eva Šotolová